

Asia: VN/11019/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia taloudellisia, toiminnallisia, yhteiskunnallisia tai muita vaikutuksia tunnistatte? Miten arvioitte uuden toiminta- ja toteutusmallin tai muut edustamallenne taholle aiheutuvat seuraukset?

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta aiheesta.

MTK suhtautuu myönteisesti ja kannattaa valtakunnallisesti yhtenäisen verkkotietokyselyjärjestelmän laatimista Liikenne- ja viestintävirasto Traficom hallinnoitavaksi. MTK ymmärtää ja pitää siten tärkeänä kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta verkkotietojen suojaamista siten etteivät ne ole saavutettavissa ilman tunnistautumista ja hyväksyttävää rekisteröitymistä käyttäjäksi.

MTK pitää tärkeänä mahdollistaa sujuvan verkkoinfrarakentamisen ja niiden läheisyydessä toimimisen ja ettei uudistuksella luoda uutta tarpeetonta byrokratiaa.

5§ Verkkoinfrastruktuurin vaarantava työ ja verkkoinfrastruktuurin vaarantava työ

MTK pitää 5.2§:n säädöstä riittävänä, eli selvitys voidaan jättää tekemättä silloin, kun työ ulottuu enintään 50cm syvyyteen ja työ suoritetaan kiinteistönomistajan lukuun tämän omistamalla kiinteistöllä. Tämä mahdollistaisi normaalien maa- ja metsätaloustöiden tekemisen ilman erillisen selvityksen tarvetta.

MTK:n mielestä lakiluonnoksen tavoite, että verkkoinfrastruktuurin läheisyydessä työskentely tapahtuu ajantasaisimmalla tiedolla on kannatettava. Kuitenkin MTK kiinnittää huomiota asetettuun aikaraamiin, jonka mukaan verkkotietokysely voitaisiin panna vireille aikaisintaan 40 päivää ja viimeistään 20 päivää ennen työn suunniteltua ajankohtaa.

MTK:n mielestä asetettu aikaraami on liian tiukka ja sitä tulisi laajentaa siten, että verkkotietokysely voitaisiin panna vireille aikaisintaan 90 päivää ja viimeistään 14 päivää ennen työn suunniteltua ajankohtaa. Laajempi aikaraami tuo joustoa työn aloittamiseen, eteenkin jos töiden aloittaminen edellyttää suotuisia sääolosuhteita.

11§ Kiinteistön omistajan oikeus saada tietoja

MTK kiinnittää huomiota, että vain kiinteistön omistajalla on oikeus saada tietoja. Tällöin kiinteistön haltijalla (esim. maanvuokralaisella) ei olisi oikeutta saada tietoja. MTK pitää rajauspäättöstä vain kiinteistön omistajaan kannatettavana. Tämä vahvistaa omistajan asemaa, minkä lisäksi tällä on kansallista turvallisuutta vahvistava elementti, kun esimerkiksi vuokraoikeuteen perustuen kiinteistön haltijalla ei olisi oikeutta saada tietoja.

MTK muistuttaa yksityisteiden ja tiekuntien toimintaedellytyksistä sekä niiden turvaamisesta. Yksityistielaki (560/2018) säätelee yksityisteiden hallintoa ja lain 30 § säättää yhdyskuntateknisten verkkojen sijoittamisesta tiealueille, mikä antaa tiekunnalle tietyin edellytyksin oikeuden tehdä verkkoyhtiöiden kanssa sopimus mm. sähköjohtojen sijoittamisesta tierasitteen alueelle ilman maanomistajan lupaa. Yksityistien maapohja on aina maanomistajan omaisuutta. Tienpito kuuluu tieoikeuksien haltijoille, jotka yleensä järjestäytyvät tiekunnaksi. Tienpitoon liittyy toistuvasti tehtäviä joissa kajotaan kaivutöinä tierakenteeseen ja tietä ympäröivään maastoon. MTK:n mielestä järjestäytyneellä tiekunnalla tulee olla oikeus saada tietoja, kuten on kiinteistönomistajalla lakiluonnoksen 11§:ssä, ja kohdentuen tienpidon kannalta tarpeellisiin toimenpiteisiin ja rajautuen tiekunnan hallinnoimaan yksityistiealueeseen. Tällä olisi yksityisteiden tienpitoon sujuvoittavia vaikutuksia, kun tiekunnan ei tarvitse pyytää tietoja maanomistajan kautta.

2. Miten näette uusien toimijoille asetettujen velvoitteiden, kuten esimerkiksi rekisteröintivelvoitteiden, tiedonantovelvoitteiden, turvallisuusvelvoitteiden ja näyttötoimintavelvoitteiden, toimivuuden edustamanne tahon näkökulmasta?

MTK pitää hyväksyttävänä maanomistajankin velvollisuutta ilmoittaa verkkotietokyselyllä saatujen tietojen perusteella suoritettavan työnyhteydessä verkkoinfrastruktuurille aiheutuneesta vahingosta sekä havaitsemistaan virheistä luovutetuissa verkkotiedoissa. MTK kannustaa Liikenne- ja viestintävirastoa luomaan selkeän ja helposti löydettävän ilmoituslomakkeen, jotta tiedot voidaan toimittaa sujuvasti ilman aiheetonta viivytyä.

MTK pitää hyväksyttävänä maanomistajankin vaitiolovelvollisuutta sekä velvoitetta tuhota saamansa tiedot tarpeen päätyttyä ja viimeistään vuoden kuluessa tietojen luovuttamisesta. MTK pitää sujuvoittavana toimenä, että maanomistaja voi luovuttaa tiedot tietoa tarvitsevalle taholle, kuten tulevan työn suunnittelua ja toteuttamista varten.

19§ Velvollisuus suorittaa näyttö verkkotietokyselyn perusteella

Lakiluonnoksen 2§:n mukaan näyttötoiminnalla tarkoitetaan verkkoinfrastruktuurin sijainnin osoittamiseksi suoritettavia toimenpiteitä kuten paikantamista ja sijainnin merkitsemistä turvallisen kaivamisen mahdollistamiseksi ja kaivuvahinkojen välttämiseksi. Lakiluonnoksen 19.2 §:n mukaan verkkotoimijan on näyttötoiminnan yhteydessä annettava riittävät ja tarpeelliset tiedot tai ohjeet kaivutyön turvalliseksi suorittamiseksi.

MTK on saanut maanomistajapalautteena ymmärryksen, että näyttötoiminnassa on ollut puutteita ja vaihtelevuutta. Näyttöjen laatu on ollut aina epäselvä, eikä lakiluonnos ole tähän tarpeeseen vastaamassa. Oleellista on, että mikä on lain tarkoittama riittävät ja tarpeelliset tiedot ja ohjeet. Onko riittävää osoittaa kartalla sijaintitieto ja asennussyvyys vai edellyttääkö konkreettista näyttöä paikan päällä sijainnin ja syvyyden osoittamiseksi? Toimintaympäristön yhtenäisen toimintatavan ja selkeän sääntelyn johdosta MTK edellyttää tarkempaa määrittelyä näyttötoiminnalle sekä riittäville ja tarpeellisille tiedoille kaivutyön turvalliseksi suorittamiseksi.

Näyttötoiminnan vastuuta on MTK:n mielestä myös tarpeen selkiyttää. Mikä on vastuu esimerkiksi tilanteessa, jossa verkonhaltija toteaa kaivutyön toteuttajalle, että kaivamispaikan kohdalla ei ole mitään verkkoinfraa ja siten kaivaminen on mahdollista, mutta todellisuudessa verkkoinfraa onkin ja siten se vaurioituu kaivuutoimessa. MTK:n mielestä vastuu kytkeytyy verkonhaltijan näyttötoiminnan laatuun, huolellisuuteen ja vastuullisuuteen.

MTK kiinnittää huomiota, että lakiluonnoksessa tai sen perusteluissa ei ole määritelty mikä on kohtuullinen aika, jona aikana verkkotoimijan on näyttö suoritettava. Selkeä lainsäädöllinen määritelmä on myös lupaus tiedon- ja näytöntarvitsijalle saada tarvittava näyttö sekä siten suunnitella maatöiden toteuttamista.

MTK pitää tärkeänä määritellä mikä on kohtuullinen aika sekä mihin määräaikaan mennessä verkkotoimijan pitää pystyä näyttö toteuttamaan.

21§ Näyttötoiminnan kustannukset

Verkkotoimija vastaa lähtökohtaisesti näyttötoiminnan aiheutuvista kustannuksista. Kuitenkin mikäli jo kertaalleen suoritettu näyttötoimenpide joudutaan suorittamaan uudelleen verkkotietokyselytekijästä johtuvasta syystä, niin verkkotoimijalla on oikeus saada korvaus näyttötoimenpiteestä aiheutuneista kohtuullisista kustannuksista.

MTK:n mielestä verkkotoimijan tulee vastata näyttötoiminnan kustannuksista. MTK ymmärtää lainvalmistelun tarkoituksen minimoida verkkotoimijan kustannuksia tilanteissa, jotka johtuvat verkkotietokyselytekijän virheistä tai laiminlyönneistä. MTK pitää tärkeänä, että näyttötoiminnan kustannusriskiä ei ole töidentoteuttajilla tai maanomistajilla, jottei taloudelliset syyt ohjaa olemaan pyytämättä ensimmäistä tai uutta näyttöä ja siten vaaranna verkkoinfrastruktuurin toimivuutta.

Lakiluonnoksen tavoitteena on, että verkkoinfrastruktuurin läheisyydessä työskentely tapahtuu ajantasaisimmalla tiedolla ja siksi lakiluonnoksen 5§:n mukaan verkkotietokysely voitaisiin panna vireille aikaisintaan 40 päivää ja viimeistään 20 päivää ennen työn suunniteltua ajankohtaa. Tulkinnallisesti mikäli työtä ei voidakaan aloittaa 40 päivän kuluessa verkkotietokyselyn jättämisestä, niin tulisi hakea uusi verkkotietokysely. Työntoteuttaja joutuu pohtimaan uuden näytön pyytämistä kuluriskeineen tai vaihtoehtoisesti rikkomaan lakia mahdollisin lain 43§ seuraamusmaksuin. Keskeistä on mikä on verkkotoimijan kynnys saada korvaus uudesta näytöstä ja mitkä asiat voidaan tulkita verkkotietokyselytekijän virheeksi ja laiminlyönniksi.

3. Miten 26 §:n verkkotietojärjestelmän luokat toimivat näkökulmastanne ja ovatko esitetyt verkkotietojärjestelmien tietoturva vaatimukset riittävän kattavat?

-

4. Miten näette sähköisen tietopisteen rahoituksen ja toimialoilta perittävät maksut nyt ja tulevaisuudessa?

Verkkotietokyselijöihin kohdennettavat maksut osaltaan kannustavat suunnittelemaan tehtävät työt huolellisesti ja hakemaan tarvittavia verkkotietoja aitoon tarpeeseen. Verkkotietokyselijöihin kohdennettavat maksut tulisi kuitenkin olla kohtuulliset, koska kyseessä on toimijoille velvoite olla selvillä verkkoinfrastruktuurin sijainnista ja huomioida ne osana maatoiden suorittamista.

MTK:n mielestä maanomistajan oikeus saada tietoja tulee turvata siten, että maanomistajalla on oikeus tehdä tietopyyntö ja saada tietoa maksutta, kun tarvittava tieto kohdentuu maanomistajan omistamaan kiinteistöön ja maanomistaja suunnittelee ja toteuttaa työn itse.

5. Miten arvioitte verkkotietokyselyn määräajat sekä verkkotoimijalle asetetun määräajan ilmoittaa verkkotietokyselyssä pyydetyt tiedot Liikenne- ja viestintäviraston tietopisteeseen?

-

6. Miten arvioitte verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyn kokonaisturvallisuutta ja uusien turvallisuusvaatimuksien riittävyyttä ja kattavuutta?

MTK pitää hyvänä, että toiminnanharjoittajien tulee rekisteröityä tiedon käyttäjiksi ja täyttää sen edellytykset ennen kuin voivat tehdä verkkotietopyynnön. Hyvää on myös vaitiolovelvollisuus sekä tietojen tuhoamisvelvollisuus kun tarve tietojen hyödyntämiselle on päättynyt.

7. Muita huomioita tai kommentteja hallituksen esityksestä?

MTK pyytää ministeriötä kiinnittämään lainvalmistelussa huomiota nyt lausuntokierroksella olevaan yhdyskuntarakentamislain (VN/36213/2025) 45§:ään, jonka mukaan kunta voi ylläpitää kunnan alueelle sijoitetuista teknisistä verkoista tietoaaineistoa ja teknisen verkon omistajan tai haltijan on toimitettava tiedot kunnalle maksutta yhteentoimivassa ja koneluettavassa muodossa. MTK pitää tarkoituksenmukaisena ettei säädettäisi päällekkäisiä sijaintitietopalveluita eriävin velvollisuuksin ja tietoturvallisuusvaatimuksin. MTK:n mielestä nyt säädösvalmistelussa oleva laki maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista olisi ensisijainen sijaintitietopalvelu kaikille toimijoille, myös kunnille ja voisi täyttää yhdyskuntarakentamislakiluonnoksen 45§:n tarkoituksen ilman kuntien erillistä omaa sijaintitietopalvelua.

Ikonen Juho

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry